Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

19 päivänä syyskuuta 2019 *

Ennakkoratkaisupyyntö – Kuluttajansuoja – Direktiivi 93/13/ETY – Kuluttajasopimusten kohtuuttomat ehdot – 3 artiklan 1 ja 3 kohta – Direktiivin 93/13/ETY liite – 1 kohdan m ja q alakohta – Lainasopimus, jonka vakuutena on kiinteistökiinnitys – Notaarin vahvistama asiakirja – Notaarin antama täytäntöönpanolauseke – Todistustaakan kääntäminen – 5 artiklan 1 kohta – Selkeä ja ymmärrettävä laadintatapa

Asiassa C-34/18,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Fővárosi Ítélőtábla (Budapestin ylioikeus, Unkari) on esittänyt 9.1.2018 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 18.1.2018, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Ottilia Lovasné Tóth

vastaan

ERSTE Bank Hungary Zrt.,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Prechal (esittelevä tuomari) sekä tuomarit F. Biltgen, J. Malenovský, C. G. Fernlund ja L. S. Rossi,

julkisasiamies: G. Hogan,

kirjaaja: hallintovirkamies R. Şereş,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 23.1.2019 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Ottilia Lovasné Tóth, edustajanaan G. Némethi, ügyvéd,

– ERSTE Bank Hungary Zrt., edustajinaan T. Kende ja P. Sonnevend, ügyvédek,

– Unkarin hallitus, asiamiehenään M. Z. Fehér,

– Euroopan komissio, asiamiehinään N. Ruiz García ja A. Tokár,

kuultuaan julkisasiamiehen 21.3.2019 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

* Oikeudenkäyntikieli: unkari.

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL 1993, L 95, s. 29) 3 ja 5 artiklan sekä tämän direktiivin liitteessä olevan 1 kohdan m ja q alakohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa vastakkain ovat yhtäältä Ottília Lovasné Tóth (jäljempänä lainanottaja) ja toisaalta ERSTE Bank Hungary Zrt. (jäljempänä pankki) ja jossa on kyse vaatimuksesta todeta lainasopimukseen, jonka vakuutena on kiinteistökiinnitys ja joka on tehty ulkomaan valuutassa, sisältyvän ehdon väitetty kohtuuttomuus.

Oikeudellinen kehys

Unionin oikeus

3 Direktiivin 93/13 viidennessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”kuluttajat eivät yleensä tunne muiden kuin oman jäsenvaltionsa tavaroiden myyntiä ja palvelujen tarjontaa koskevia sopimuksia säänteleviä oikeussäännöksiä; tämä tietämyksen puute voi saada heidät luopumaan tavaroiden tai palvelujen ostoa koskevien suorien sopimusten teosta muissa jäsenvaltioissa”.

4 Tämän direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Sopimusehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu, pidetään kohtuuttomana, jos se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille.”

5 Mainitun direktiivin 3 artiklan 3 kohdassa viitataan sen liitteeseen, jossa on ”ohjeellinen luettelo, joka ei ole tyhjentävä, niistä ehdoista, joita voidaan pitää kohtuuttomina”.

6 Saman direktiivin 5 artiklan ensimmäisessä virkkeessä säädetään seuraavaa:

”Jos on kyse sopimuksesta, jonka kaikki tai tietyt kuluttajalle esitetyt ehdot on laadittu kirjallisesti, ehdot on aina laadittava selkeästi ja ymmärrettävästi.”

7 Direktiivin 93/13 8 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltiot voivat antaa tai pitää voimassa tämän direktiivin soveltamisalalla perustamissopimuksen mukaisia tiukempia säännöksiä varmistaakseen kuluttajalle suojelun korkeamman tason.”

8 Tämän direktiivin liitteessä olevassa 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Ehdot, joiden tarkoituksena tai seurauksena on:

– –

m) oikeuden antaminen elinkeinonharjoittajalle määrittää, ovatko toimitetut tavarat tai palvelut sopimuksen ehtojen mukaisia, tai yksinoikeus tulkita mitä tahansa sopimuksen ehtoa;

– –

q) kuluttajan oikeuden nostaa kanne tai käyttää muita oikeuskeinoja poissulkeminen tai rajoittaminen, erityisesti vaatimalla kuluttajaa viemään riitatapaukset yksinomaisesti välitysmenettelyyn, jota oikeudelliset säännökset eivät koske, rajoittamalla sopimattomasti kuluttajan saatavilla olevia todisteita tai määräämällä kuluttajalle todistustaakka, jonka olisi sovellettavan lainsäädännön mukaan oltava sopimuksen toisella osapuolella.”

Unkarin lainsäädäntö

Siviililaki

9 Vuoden 1959 siviililain nro IV (Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa (jäljempänä siviililaki), 205/A artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Yleisinä sopimusehtoina on pidettävä sopimusehtoja, joista toinen osapuoli on määrännyt yksipuolisesti tehdäkseen useita sopimuksia ilman toisen osapuolen osallistumista ja ilman että niistä olisi neuvoteltu erikseen osapuolten kesken.

– –

3. Luonnehdittaessa sopimusehtoja yleisiksi sopimusehdoiksi merkitystä ei ole ehtojen laajuudella ja muodolla tai sillä, miten ne on sisällytetty sopimukseen, eikä sillä, onko ne sisällytetty sopimusasiakirjaan vai erilliseen asiakirjaan.”

10 Siviililain 209 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Yleinen sopimusehto tai kuluttajasopimuksen sopimusehto, josta ei ole erikseen neuvoteltu, on kohtuuton, jos siinä lojaliteettiperiaatteen vastaisesti ja kohtuuttomasti määritellään yksipuolisesti ja perusteetta osapuolten sopimuksesta johtuvat oikeudet ja velvollisuudet kyseisen sopimusehdon laatineen osapuolen sopimuskumppanille epäedullisella tavalla.

2. Ehdon kohtuuttomuutta arvioitaessa on tutkittava kaikki sopimuksen tekohetken olosuhteet, jotka vaikuttivat sopimuksen tekemiseen, sekä sovitun suorituksen luonne ja kyseisen ehdon suhde muihin sopimusehtoihin ja muihin sopimuksiin.

3. Erityisissä säännöksissä voidaan määrittää sopimusehdot, joita pidetään kohtuuttomina kuluttajasopimuksissa tai joita on pidettävä kohtuuttomina, jollei toisin ole näytetty.”

11 Siviililain 209/A §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Vahinkoa kärsinyt sopimuspuoli voi riitauttaa sopimuksen yleisissä sopimusehdoissa olevat kohtuuttomat ehdot.

2. Kuluttajasopimusten yleisissä sopimusehdoissa olevat kohtuuttomat ehdot tai ehdot, jotka elinkeinonharjoittaja on laatinut yksipuolisesti etukäteen ja joista ei ole erikseen neuvoteltu, ovat pätemättömiä. Pätemättömyyteen voidaan vedota vain kuluttajan eduksi.”

12 Siviililain 242 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Velan tunnustamisella ei muuteta velan oikeudellista perustetta; sen, joka tunnustaa velan, on kuitenkin esitettävä näyttö siitä, että velkaa ei enää ole jäljellä, että siihen ei voida vedota tuomioistuimessa tai että sopimus ei ole voimassa.

2. Velka tunnustetaan toiselle sopimuspuolelle osoitetulla kirjallisella ilmoituksella.”

13 Siviililain 523 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Lainasopimuksessa luottolaitos tai muu luotonantaja sitoutuu antamaan velallisen käyttöön tietyn määrän rahaa ja velallinen maksamaan lainatun määrän takaisin sopimuksen määräysten mukaisesti.

2. Ellei muuta määrätä, silloin, kun luotonantajana on luottolaitos, velallinen on velvollinen maksamaan korkoa (pankkilaina).”

14 Siviililain 688 §:n mukaan sen tarkoituksena on muun muassa direktiivin 93/13 saattaminen osaksi Unkarin oikeusjärjestystä.

Hallituksen asetus

15 Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annetun hallituksen asetuksen 18/1999 (II. 5.) (fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről szóló 18/1999. (II. 5.) Kormányrendelet), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa (jäljempänä hallituksen asetus), 1 §:n 1 momentissa säädetään, että kohtuuttomana voidaan pitää erityisesti sopimuksen ehtoa,

”– –

b) jonka mukaan vain kuluttajan sopimuspuolella on mahdollisuus päättää, onko kuluttajasopimus täytetty ehtojensa mukaisesti

– –

i) jolla suljetaan pois kuluttajan mahdollisuus vedota lakiin tai osapuolten väliseen sopimukseen perustuvaan oikeuteen käyttää oikeussuojakeinoja tai rajoitetaan kyseistä mahdollisuutta, paitsi silloin kun tällainen mahdollisuus on korvattu laissa säädetyllä riita-asioiden ratkaisumenettelyllä

j) jolla todistustaakka käännetään kuluttajan vahingoksi.”

16 Mainitun asetuksen 3 §:n 2 momentissa säädetään seuraavaa:

”Tällä asetuksella varmistetaan yhdessä siviililain asiaa koskevien säännösten kanssa, että direktiivi [93/13] saatetaan osaksi Unkarin oikeusjärjestystä.”

Siviiliprosessilaki

17 Vuoden 1952 siviiliprosessilain nro III (polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa (jäljempänä siviiliprosessilaki), 164 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Asian ratkaisemisen kannalta välttämättömiä tosiseikkoja koskeva todistustaakka kuuluu yleisesti sille asianosaiselle, jonka edun mukaista on, että tuomioistuin katsoo tosiseikat toteen näytetyiksi.”

Unkarin vuoden 1994 laki nro LIII

18 Unkarin vuoden 1994 ulosmittauslain nro LIII (bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény), sellaisena kuin sitä sovellettiin pääasiassa kyseessä olevan sopimuksen allekirjoituspäivänä, 10 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Ulosmittaus aloitetaan, kun täytäntöönpanoperuste on esitetty. Täytäntöönpanoperusteita ovat seuraavat:

– –

b) asiakirjat, joihin on liitetty tuomioistuimen antama täytäntöönpanolauseke.”

19 Tämän säännöksen sanamuoto on 1.6.2010 alkaen seuraava:

”Ulosmittaus aloitetaan, kun täytäntöönpanoperuste on esitetty. Täytäntöönpanoperusteita ovat seuraavat:

– –

b) asiakirjat, joihin on liitetty tuomioistuimen tai notaarin antama täytäntöönpanolauseke.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

20 Lainanottaja ja pankki tekivät 27.10.2008 kiinteistölainasopimuksen (jäljempänä lainasopimus) Sveitsin frangeina (CHF). Tällä sopimuksella pankki sitoutui antamaan lainanottajan käyttöön 132 848 Sveitsin frangia (noin 118 140 euroa) luoton jälleenrahoittamista varten. Samana päivänä notaari laati lainanottajalle virallisen asiakirjan nimityksellä ”velan tunnustamista koskeva yksipuolinen ilmoitus”, johon sisältyivät lainasopimuksen määräykset.

21 Lainasopimuksen I.4 kohdassa, jonka sisältö on myös mainitussa notaarin vahvistamassa asiakirjassa, määrätään seuraavaa:

”Sopimuspuolet ilmoittavat sitoutuvansa hyväksymään minkä tahansa tilitystä koskevan riita-asian ratkaisemista tai pankin vaatimuksen täyttämistä varten luoton tai muun tähän sopimukseen tietyllä hetkellä perustuvan velan jäljellä olevan määrän määrittämiseksi ja varojen tosiasiallisen luovutuspäivän ja saatavan erääntymispäivän määrittämiseksi sekä kaikkien välittömän pakkotäytäntöönpanon edellytyksenä olevien tietojen tai tapahtumien osalta kiistattomaksi ja todistusvoimaiseksi notaarin vahvistaman asiakirjan, joka on laadittu niiden tilien mukaisesti, jotka velallinen on avannut pankissa ja jotka on kirjattu pankin rekistereihin ja kirjanpitoon.

Jos pääomaa tai sille kertyneitä korkoja tai kuluja ei makseta takaisin tai maksu ei ole sopimuksen mukainen, tämän asiakirjan lisäksi notaarin vahvistama asiakirja, joka on laadittu niiden tilien mukaisesti, jotka velallinen on avannut pankissa ja jotka on kirjattu pankin rekistereihin ja kirjanpitoon, on näin ollen osoituksena luotosta sekä tietyllä hetkellä kertyneistä koroista ja kuluista sekä ulosmittauksen perusteena samoin kuin edellä mainituista seikoista. Sopimuspuolet sitoutuvat tämän sopimuksen allekirjoittaessaan olemaan velvollisia hyväksymään edellä mainitun notaarin vahvistaman asiakirjan.

Siinä tapauksessa, että pankin aloitteesta aloitetaan mahdollinen ulosmittausmenettely, sopimuspuolten tai velallisen on pyydettävä tämän asiakirjan oikeaksi todistanutta notaaria tai muilla perusteilla toimivaltaista notaaria toteamaan notaarin vahvistamalla asiakirjalla niiden tilien mukaisesti, jotka velallinen on avannut pankissa ja jotka on kirjattu pankin rekistereihin ja kirjanpitoon, ja rekisterit

tutkittuaan luoton sekä kertyneiden korkojen ja kulujen määrän tai minkä tahansa muun velan määrän, joka liittyy edellä mainittuun lainaan, sekä aikaisemmin mainitut tosiseikat ja tiedot, ja sallittava pankkisalaisuuden avaaminen kyseisten tietojen osalta.”

22 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että lainasopimuksen mukaan pankki voi purkaa sopimuksen välittömästi, jos lainanottaja laiminlyö sopimusvelvoitteita vakavalla tavalla, kuten jättämällä maksuvelvollisuuden täyttämättä. Purkamistapauksessa kaikki lainasopimukseen perustuvat velvoitteet erääntyvät, ja pankilla on oikeus saada heti suoritus jäljellä olevasta määrästä.

23 Lainanottaja nosti 5.1.2016 kanteen toimivaltaisessa unkarilaisessa ensimmäisen asteen tuomioistuimessa. Hän väitti, että lainasopimuksen I.4 kohtaan sisältyvä ehto ja lainasopimuksen tekemisen yhteydessä laaditun virallisen asiakirjan vastaava määräys ovat kohtuuttomia, koska hän sitoutuisi tällä ehdolla hyväksymään sen, että pankki voisi yksipuolisesti vahvistaa sen, että hän ei ole noudattanut velvoitteitaan, samoin kuin velan jäljellä olevan määrän ja panna sen suoraan täytäntöön tämän virallisen asiakirjan perusteella, joka on todistusvoimainen, koska se on varustettu täytäntöönpanolausekkeella. Lainanottajan mukaan mainitulla lausekkeella käännetään todistustaakka kuluttajan vahingoksi, koska kuluttajan on erimielisyystapauksessa saatettava asia tuomioistuimen käsiteltäväksi vastustaakseen pakkotäytäntöönpanoa.

24 Pankki vaati kanteen hylkäämistä. Pankin mukaan pääasiassa kyseessä olevan ehdon nojalla ei voida yksipuolisesti vahvistaa, onko lainanottaja noudattanut velvoitteitaan. Sillä ei käännetä todistustaakkaa eikä estetä lainanottajaa vetoamasta oikeuksiinsa. Myös silloin, kun notaarin vahvistama asiakirja osoittaa velan määrän, Unkarin lainsäädännön mukaan on aina mahdollista esittää vastanäyttöä. Lisäksi myös yksinkertaistetussa pakkotäytäntöönpanomenettelyssä pankin on yhä näytettävä toteen saatavan määrä. Pankki ei voi kyseisen lausekkeen nojalla yksipuolisesti määrittää velan jäljellä olevaa määrää tai määrätä, että lainasopimuksen määräyksiä tulkitaan sen esittämällä tavalla.

25 Toimivaltainen unkarilainen ensimmäisen asteen tuomioistuin hylkäsi lainanottajan kanteen sillä perusteella, että pääasiassa kyseessä oleva sopimusehto ei ole kohtuuton, koska siinä ainoastaan täsmennetään yksityiskohtaiset säännöt velan osoittamiseksi. Kyseinen tuomioistuin katsoi, että kun täytäntöönpanosta on määrätty, ei ole mahdollista tarkistaa, onko lainanottaja laiminlyönyt velvoitteitaan. Tämä voi kuitenkin ilmoittaa ulosottomiehelle, että hän on täyttänyt velvoitteensa, ja tarvittaessa aloittaa pakkotäytäntöönpanon estämistä koskevan menettelyn. Tässä menettelyssä lainanottaja voi riitauttaa velan.

26 Lainanottaja haki muutosta ennakkoratkaisua pyytäneeltä tuomioistuimelta. Hän korosti, että pääasiassa kyseessä oleva ehto voi aiheuttaa direktiivissä 93/13 tarkoitetun epätasapainon kuluttajan vahingoksi, koska se yksinkertaistaa pankin oikeuksiin vetoamista ja vaikeuttaa kuluttajan puolustautumista.

27 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin, joka muistuttaa, että siviililain 242 §:n mukaan velan tunnustajan on näytettävä toteen, ettei velkaa ole, että sen täytäntöönpanoa ei voida jatkaa oikeusteitse tai että sopimus on pätemätön, katsoo, ettei tätä pykälää voida soveltaa lainasopimuksen I.4 kohtaan. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan kyseistä pykälää, jossa käännetään todistustaakka tunnustettujen velkojen osalta, sovelletaan ainoastaan, jos velan määrä on selvä ja määritelty. Näin ei kuitenkaan ole käsiteltävässä asiassa.

28 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo lisäksi, että lainasopimuksen I.4 kohdalla on sama vaikutus kuin siviililain 242 §:llä todistustaakan kääntymisen osalta sikäli kuin lainanottajan on kiistatilanteessa osoitettava, ettei pankin oikeus ole perusteltu, ja saatettava asia tuomioistuimen käsiteltäväksi riitauttaakseen lainasopimuksen pätevyyden tai sen pakkotäytäntöönpanon lainmukaisuuden. Pakkotäytäntöönpanon rajoittamista tai poissulkemista koskevassa menettelyssä määräaikoja ja todisteita koskevat vaatimukset ovat tiukempia kuin tavallisissa siviilioikeudellisissa

menettelyissä. Näin ollen kun kyseisessä ehdossa määrätään, että velka, vaikka velallinen ei välttämättä olisi tunnustanut sitä, on vahvistettu virallisella asiakirjalla, joka on todistusvoimainen pankin kirjanpidon perusteella, tämä ehto johtaa epätasapainoon kuluttajan vahingoksi.

29 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on epävarma siitä, kuuluuko kyseinen ehto direktiivin 93/13 liitteessä olevan 1 kohdan m ja q alakohdan soveltamisalaan, ja siitä tavasta, miten sen on arvioitava, onko tällainen ehto kohtuuton. Se huomauttaa tältä osin, että kyseinen liite on saatettu osaksi Unkarin oikeusjärjestystä ja että hallituksen asetuksen 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuja ehtoja pidetään kohtuuttomina ilman että lisätutkimus olisi tarpeen.

30 Kyseinen tuomioistuin toteaa, että direktiivin 93/13 8 artiklan nojalla jäsenvaltiot voivat antaa tämän direktiivin soveltamisalalla perussopimuksen mukaisia tiukempia säännöksiä varmistaakseen kuluttajalle suojelun korkeamman tason. Kansallinen lainsäätäjä voi siis ilman lisätutkimuksia todeta, että direktiivin 93/13 3 artiklan 3 kohdassa, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin liitteessä olevan 1 kohdan kanssa, tarkoitetut ehdot ovat kohtuuttomia.

31 Siitä, kuuluuko pääasiassa kyseessä olevan kaltainen ehto direktiivin 93/13 liitteessä olevan 1 kohdan q alakohdan soveltamisalaan, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa, että kun tämän säännöksen unkarinkielisessä versiossa viitataan ehtoihin, ”joiden tarkoituksena tai seurauksena on – – ”, muissa mainitun säännöksen kieliversioissa, muun muassa saksan-, puolan-, tšekin- tai sloveeninkielisessä versiossa, viitataan ehtoihin, ”joiden tavoitteena tai seurauksena on – –”. Viimeksi mainittujen kieliversioiden perusteella on katsottava, että kun kyseinen rahalaitos sisällytti tämän ehdon kyseiseen sopimukseen, sen tavoitteena oli kääntää todistustaakka.

32 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy tältä osin, onko direktiivin 93/13 3 artiklan 3 kohtaa, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin liitteessä olevan 1 kohdan q alakohdan kanssa, tulkittava siten, että se koskee ehtoa, jonka tavoitteena on kääntää todistustaakka, jotta voidaan toteuttaa yksinkertaistettu pakkotäytäntöönpano kuluttajan vakavan laiminlyönnin tapauksessa, vaikka tämä yksinkertaistettu pakkotäytäntöönpanomenettely voi perustua myös kansalliseen oikeuteen kyseisestä ehdosta riippumatta.

33 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan on niin, että vaikka pääasiassa kyseessä oleva ehto tarkoittaa Unkarin lainsäädännössä jo säädetyn notaarin täytäntöönpanomenettelyn soveltamista, ehto voisi olla kohtuuton, koska siitä seuraisi – kun pankilla olisi mahdollisuus vahvistaa jäljellä oleva velan määrä –, että pankki voisi välttää oikeudenmukaisten ja lojaalien neuvottelujen käymisen lainanottajan kanssa ja pakottaa tämän panemaan vireille kalliin oikeudenkäyntimenettelyn. Lopuksi on todettava, etteivät kyseisen ehdon mahdolliset vaikutukset oikeusriidan tapauksessa ole keskivertokuluttajalle täysin ymmärrettäviä sopimusta tehtäessä.

34 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen tilanne on johtanut 1.10.2015 annettuun tuomioon ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637). Unkarilaiset tuomioistuimet ovat kuitenkin soveltaneet eri tavoin tätä tuomiota pääasiassa kyseessä olevan kaltaisten ehtojen osalta.

35 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa, että Kúrian (ylin tuomioistuin, Unkari) mukaan siinä tapauksessa, että notaarin vahvistamaan asiakirjaan sisältyy täytäntöönpanolauseke, velallinen voi siviiliprosessilain 369 §:n nojalla riitauttaa velan ainoastaan täytäntöönpanon päättämistä tai rajoittamista koskevassa menettelyssä. Kyseessä on kuitenkin seuraus, joka johtuu notaarin vahvistamiin asiakirjoihin ja täytäntöönpanolausekkeisiin sovellettavista menettelysäännöistä. Pääasiassa kyseessä olevan kaltaiset ehdot eivät siis vaikuta kuluttajan oikeudelliseen asemaan eivätkä ne aiheuta haittaa kuluttajalle. Se, että todistustaakka on siviiliprosessilain 164 artiklan 1 kohdan nojalla kuluttajalla, kuuluu nimittäin erottamattomasti pakkotäytäntöönpanon päättämiseen tai rajoittamiseen tähtääviin menettelyihin, joten notaarin vahvistama asiakirja ei laajenna kuluttajan todistustaakkaa.

36 Muut tuomioistuimet kuin Kúria ovat kuitenkin katsoneet, että tällaisella lausekkeella voidaan kääntää todistustaakka kuluttajan vahingoksi.

37 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa lisäksi, että pääasiassa kyseessä olevaa ehtoa voitaisiin pitää direktiivin 93/13 liitteessä olevan 1 kohdan m alakohdassa tarkoitettuna ehtona, jonka tarkoituksena tai seurauksena on se, että elinkeinonharjoittajalle annetaan oikeus määrittää, ovatko toimitetut tavarat tai palvelut sopimuksen ehtojen mukaisia, tai yksinoikeus tulkita mitä tahansa sopimuksen ehtoa.

38 Fővárosi Ítélőtábla päätti näin ollen lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko direktiivin [93/13] liitteessä olevaa 1 kohdan q alakohtaa unionin oikeusjärjestyksen perusteisiin kuuluvana sääntönä tulkittava siten, että siinä kielletään yleisesti lainanantajaa asettamasta velallisena olevalle kuluttajalle yleisenä sopimusehtona tai sopimusehtona, josta ei ole neuvoteltu erikseen, sopimusehtoa, jonka tarkoituksena tai seurauksena on todistustaakan kääntäminen, jolloin sopimusehdon tarkempi tarkastelu ei ole tarpeen?

2) Mikäli sopimusehdon tarkoitusta tai seurausta on tarpeen arvioida direktiivin 93/13 liitteessä olevan 1 kohdan q alakohdan perusteella, onko katsottava, että kuluttajien oikeuksien käyttämisen estää sopimusehto,

– jonka nojalla velallisena olevalla kuluttajalla on perusteltuja syitä uskoa, että hänen on täytettävä sopimus kokonaisuudessaan kaikkine sopimusehtoineen lainanantajan määräämällä tavalla ja määräämiltä osin siinäkin tapauksessa, että velallinen on vakuuttunut siitä, että lainanantajan vaatima suoritus ei ole kokonaan tai osittain erääntynyt, tai

– jonka vaikutuksesta rajoitetaan kuluttajan mahdollisuutta turvautua oikeudenmukaisiin neuvotteluihin perustuvaan riidanratkaisukeinoon tai suljetaan se pois, koska kyseisen ehdon mukaan riittää, että lainanantaja vetoaa tähän sopimusehtoon, jotta riita voidaan katsoa ratkaistun?

3) Jos direktiivin 93/13 liitteessä lueteltujen sopimusehtojen kohtuuttomuus on määritettävä ottaen huomioon myös sen 3 artiklan 1 kohdassa vahvistetut perusteet, täyttääkö sopimusehto tämän direktiivin 5 artiklassa vahvistetun selkeää ja ymmärrettävää laadintaa koskevan vaatimuksen, kun se vaikuttaa kuluttajan päätöksiin, jotka liittyvät sopimuksen täyttämiseen, ristiriitojen ratkaisemiseen lainanantajan kanssa tuomioistuimessa tai tuomioistuinten ulkopuolella tai oikeuksien käyttämiseen, ja kun ehto on kyllä kieliopillisesti selvä mutta sillä on oikeusvaikutuksia, jotka voidaan määrittää vain tulkitsemalla kansallisia oikeussääntöjä, joiden osalta ei ollut olemassa yhtenäistä oikeuskäytäntöä sopimuksen tekohetkellä eikä oikeuskäytäntö ole selkeytynyt myöhempinäkään vuosina?

4) Onko direktiivin 93/13 liitteessä olevan 1 kohdan m alakohtaa tulkittava siten, että sopimusehto, josta ei ole neuvoteltu erikseen, voi olla kohtuuton siinäkin tapauksessa, että siinä annetaan sopimuspuolelle, joka tekee sopimuksen kuluttajan kanssa, valtuudet määrittää yksipuolisesti, onko kuluttajan suoritus sopimuksen mukainen, ja että kuluttaja tunnustaa olevansa ehdon sitoma jo ennen kuin sopimuspuolet ovat tehneet mitään suorituksia?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Kysymysten tutkittavaksi ottaminen

39 Pankki väittää, että esitetyt kysymykset on jätettävä tutkimatta, koska ne ovat luonteeltaan hypoteettisia. Kahden ensimmäisen kysymyksen osalta pankki väittää, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin olettaa virheellisesti, että pääasiassa kyseessä olevassa ehdossa käännetään todistustaakka kuluttajan vahingoksi. Tässä ehdossa ei myöskään rajoiteta kuluttajan oikeutta nostaa kanne tai käyttää muita oikeussuojakeinoja. Näin ollen direktiivin 93/13 liitteessä olevaa 1 kohdan q alakohtaa ei voida soveltaa pääasiassa. Kolmannen kysymyksen osalta pankki väittää, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisia ehtoja koskeva oikeuskäytäntö oli yhtenäinen lainasopimuksen tekohetkellä, sillä Kúria on useaan otteeseen todennut, ettei tällaisilla ehdoilla muuteta kuluttajan oikeuksia tai velvollisuuksia sovellettaviin kansallisen oikeuden sääntöihin nähden. Lopuksi pankki väittää neljännestä kysymyksestä, että direktiivin 93/13 liitteessä olevaa 1 kohdan m alakohtaa ei voida soveltaa pääasiassa kyseessä olevaan ehtoon, koska siinä ei anneta elinkeinonharjoittajalle oikeutta määrittää, ovatko kuluttajan suoritukset lainasopimuksen ehtojen mukaisia.

40 On syytä heti palauttaa mieleen se, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan olettamana on, että kansallisen tuomioistuimen niiden oikeudellisten seikkojen ja tosiseikkojen perusteella, joiden määrittämisestä se vastaa ja joiden paikkansapitävyyden selvittäminen ei ole unionin tuomioistuimen tehtävä, esittämillä unionin oikeuden tulkintaan liittyvillä kysymyksillä on merkitystä asian ratkaisun kannalta. Unionin tuomioistuin voi jättää tutkimatta kansallisen tuomioistuimen esittämän pyynnön ainoastaan, jos on ilmeistä, että pyydetyllä unionin oikeuden tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (tuomio 20.9.2018, OTP Bank ja OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, 37 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

41 Kuten myös julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 37 kohdassa todennut, ennakkoratkaisupyynnöstä ei ilmene selvästi, ettei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tekemillä olettamilla olisi yhteyttä pääasian tosiseikkoihin.

42 Lisäksi on todettava, että SEUT 267 artiklassa tarkoitetussa menettelyssä, joka perustuu kansallisten tuomioistuimien ja unionin tuomioistuimen tehtävien selkeään jakoon, yksinomaan kansallisen tuomioistuimen tehtävä arvioida tosiseikastoa ja kansallista lainsäädäntöä (ks. vastaavasti tuomio 27.2.2019, Associação Peço a Palavra ym., C-563/17, EU:C:2019:144, 36 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Näin ollen tässä tapauksessa yksinomaan ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on arvioitava pääasiassa kyseessä olevan ehdon merkitystä ja ulottuvuutta.

43 Tästä seuraa, että esitetyt kysymykset on otettava tutkittaviksi.

Ensimmäinen kysymys

44 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään pääasiallisesti, onko direktiivin 93/13 3 artiklan 3 kohtaa, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin liitteessä olevan 1 kohdan q alakohdan kanssa, tulkittava siten, että siinä määritellään yleisesti ja ilman lisätarkastelua kohtuuttomaksi sopimusehto, josta ei ole erikseen neuvoteltu ja jonka tarkoituksena tai seurauksena on kääntää todistustaakka kuluttajan vahingoksi.

45 Direktiivin 93/13 3 artiklan 3 kohdasta ilmenee, että tämän direktiivin liitteessä on ohjeellinen luettelo, joka ei ole tyhjentävä, niistä ehdoista, joita voidaan pitää kohtuuttomina. Unionin tuomioistuin on todennut, että direktiivin 93/13 liite tosin on sellainen olennainen seikka, johon toimivaltainen tuomioistuin voi perustaa kyseisen ehdon kohtuuttomuutta koskevan arviointinsa (ks. vastaavasti määräys 3.4.2014, Sebestyén, C-342/13, EU:C:2014:1857, 32 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). On kuitenkin selvää, että luettelossa olevaa ehtoa ei välttämättä ole pidettävä kohtuuttomana, ja päinvastoin sellainen ehto, joka ei ole luettelossa, voidaan todeta kohtuuttomaksi (ks. vastaavasti tuomio 7.5.20002, komissio v. Ruotsi, C-478/99, EU:C:2002:281, 20 kohta).

46 Tästä seuraa, että sopimusehdon osalta kansallisen tuomioistuimen on direktiivin 93/13 3 artiklan 1 ja 3 kohdan, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin liitteessä olevan 1 kohdan q alakohdan kanssa, nojalla tarkistettava, aiheuttaako tämä ehto lojaliteettiperiaatteen vastaisesti kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon sopimuksesta johtuvien osapuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välille.

47 Direktiivin 93/13 8 artiklassa kuitenkin säädetään, että jäsenvaltiot voivat antaa tai pitää voimassa tämän direktiivin soveltamisalalla perussopimuksen mukaisia tiukempia säännöksiä varmistaakseen kuluttajalle suojelun korkeamman tason. Jäsenvaltiot voivat siten lähtökohtaisesti vapaasti laajentaa kyseisen direktiivin 3 artiklan 1 ja 3 kohdassa, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin liitteessä olevan 1 kohdan kanssa, säädettyä suojaa toteamalla yleisesti kohtuuttomiksi lausekkeet, jotka on lueteltu kyseisessä 1 kohdassa, ilman että direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohdassa säädettyjen perusteiden lisätutkimus olisi tarpeen.

48 Unionin tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta käy ilmi – mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on kuitenkin tarkistettava –, että Unkarin lainsäädännön mukaan direktiivin 93/13 liitteessä olevan 1 kohdan q alakohdassa tarkoitettuja ehtoja pidetään todellakin kohtuuttomina ilman, että lisätutkimus olisi tarpeen. Jos näin on, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on vielä määritettävä, kuuluuko pääasiassa kyseessä oleva ehto hallituksen asetuksen 1 §:n 1 momentin j kohdan soveltamisalaan.

49 Edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 93/13 3 artiklan 3 kohtaa, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin liitteessä olevan 1 kohdan q alakohdan kanssa, on tulkittava siten, ettei siinä määritellä yleisesti ja ilman lisätutkimusta kohtuuttomaksi sellaista sopimusehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu ja jonka tarkoituksena tai seurauksena on kääntää todistustaakka kuluttajan vahingoksi.

Toinen ennakkoratkaisukysymys

50 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii toisella kysymyksellään selvittämään, onko direktiivin 93/13 3 artiklan 3 kohtaa, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin liitteessä olevan 1 kohdan q alakohdan kanssa, tulkittava siten, että se koskee ehtoa, jonka tarkoituksena tai seurauksena on yhtäältä se, että kuluttajalla on perusteltuja syitä uskoa, että hänen on täytettävä sopimus kokonaisuudessaan siinäkin tapauksessa, että hän katsoo, että tietyt suoritukset eivät ole erääntyneet, ja toisaalta se, että kuluttajan on vaikeampaa nostaa kanteita tuomioistuimessa tai käyttää muita oikeussuojakeinoja, kun kuluttajan sopimukseen perustuva jäljellä oleva velan määrä on vahvistettu todistusvoimaisella notaarin vahvistamalla asiakirjalla, minkä vuoksi lainanantaja voi päättää oikeusriidan.

51 Direktiivin 93/13 liitteessä olevan 1 kohdan q alakohdan sanamuodosta ilmenee, että tämä kohta koskee ehtoja, joiden tarkoituksena tai seurauksena on kuluttajan oikeuden nostaa kanne tai käyttää muita oikeuskeinoja poissulkeminen tai rajoittaminen.

52 Unionin tuomioistuin on jo todennut direktiivin 93/13 liitteessä olevan 1 kohdan q alakohdan, luettuna yhdessä saman direktiivin 3 artiklan 1 kohdan kanssa, soveltamisalaan mahdollisesti kuuluvista ehdoista, että kansallisen tuomioistuimen on arvioitava, poiketaanko kyseessä olevalla sopimusehdolla

säännöistä, joita sovellettaisiin ilman osapuolten välistä sopimusta, siten että se rajoittaa kuluttajan mahdollisuutta saattaa asiansa tuomioistuimen käsiteltäväksi ja käyttää puolustautumisoikeuksiaan, kun otetaan huomioon hänen käytettävissään olevat prosessuaaliset keinot, ja jos poiketaan, niin missä määrin (ks. vastaavasti tuomio 14.3.2013, Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, 75 kohta).

53 Tästä seuraa, että ehto, jolla ei saateta kuluttajaa voimassa olevassa kansallisessa lainsäädännössä säädettyä heikompaan oikeudelliseen asemaan, ei kuulu direktiivin 93/13 liitteessä olevan 1 kohdan q alakohdan, luettuna yhdessä sen 3 artiklan 1 kohdan kanssa, soveltamisalaan. Tässä liitteessä olevan 1 kohdan q alakohdassa tarkoitetaan siis ehtoja, joilla on oikeudellisia seurauksia, jotka voidaan näyttää toteen objektiivisesti. Tätä päätelmää ei muuta se, että tällaisen ehdon sisällyttäminen sopimukseen voi antaa kuluttajalle vaikutelman oikeussuojakeinojen rajoittamisesta ja siitä, että hän on tämän vuoksi velvollinen täyttämään kaikki sopimukseen sisältyvät velvoitteet, koska kyseinen ehto ei vaikuta hänen oikeudelliseen asemaansa, kun otetaan huomioon sovellettava kansallinen lainsäädäntö.

54 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan pääasiassa kyseessä oleva ehto kuvastaa erityisesti Unkarin lainsäädännössä säädetyn kaltaista lainanantajan mahdollisuutta panna vireille, kun kuluttaja on laiminlyönyt vakavasti sopimusvelvoitteittaan, tämän jäljelle jääneen velan määrän maksamisen pakkotäytäntöönpano täytäntöönpanolausekkeen sisältävän notaarin vahvistaman asiakirjan perusteella. Kyseinen tuomioistuin toteaa myös, että velallinen voi panna vireille menettelyn pakkotäytäntöönpanon poissulkemiseksi tai rajoittamiseksi.

55 Tämän saman yksinkertaistetun pakkotäytäntöönpanomenettelyn osalta 1.10.2015 annetun tuomion ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637) 60 kohdassa on todettu, että kuluttaja voi yhtäältä siviililain 209/A §:n 1 momentin mukaisesti nostaa kanteen sopimuksen pätevyyden riitauttamiseksi ja toisaalta panna siviiliprosessilain 369 §:n nojalla vireille menettelyn pakkotäytäntöönpanon poissulkemiseksi tai rajoittamiseksi. Viimeksi mainitussa menettelyssä kuluttaja voi siviiliprosessilain 370 §:n mukaisesti vaatia kyseisen sopimuksen pakkotäytäntöönpanon keskeyttämistä.

56 Näin ollen on niin, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on kuitenkin selvitettävä, ettei pääasiassa kyseessä oleva ehto muuta kuluttajan oikeudellista asemaa sulkemalla pois kuluttajan oikeuden nostaa direktiivin 93/13 liitteessä olevan 1 kohdan q alakohdassa tarkoitettuja kanteita tai käyttää muita oikeussuojakeinoja tai rajoittamalla tätä oikeutta.

57 Sitä vastoin ehto, jonka mukaan lainanantaja voi päättää riidan yksipuolisesti, jolloin velan jäljellä oleva määrä määritetään pankin kirjanpidon perusteella notaarin vahvistamalla asiakirjalla, johon notaari voi sisällyttää täytäntöönpanolausekkeen, voi kuulua direktiivin 93/13 liitteessä olevan 1 kohdan q alakohdan soveltamisalaan. Nimittäin siltä osin kuin tällaisessa ehdossa annetaan elinkeinonharjoittajalle oikeus ratkaista lopullisesti mahdollisia sopimusvelvoitteita koskevia riitoja, sillä suljetaan pois mainitussa säännöksessä tarkoitettu kuluttajan mahdollisuus nostaa kanteita tai käyttää muita oikeussuojakeinoja tai rajoitetaan sitä.

58 Kuten edellä 54 kohdassa on todettu, on kuitenkin ilmeistä, että pääasiassa kyseessä olevalla ehdolla ei voida sulkea pois tai rajoittaa kanteiden nostamista tai muiden oikeussuojakeinojen käyttämistä, kun otetaan huomioon sovellettavan Unkarin lainsäädännön mukaiset menettelysäännökset, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on kuitenkin tarkastettava.

59 Tältä osin on muistettava, että unionin tuomioistuin on jo todennut, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että ne eivät ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan notaari, joka on muotovaatimusten mukaisesti laatinut elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välistä sopimusta koskevan virallisen asiakirjan, saa liittää kyseiseen asiakirjaan täytäntöönpanolausekkeen tai kieltäytyä poistamasta sitä, vaikka kyseisen sopimuksen ehtojen kohtuuttomuutta ei ole missään vaiheessa tutkittu, kuitenkin sillä edellytyksellä, että kansallisessa lainsäädännössä säädetyillä menettelysäännöillä taataan käsiteltävänä olevan asian

olosuhteissa kuluttajalle tehokas oikeussuoja, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava (ks. vastaavasti tuomio 1.10.2015, ERSTE Bank Hungary, C-32/14, EU:C:2015:637, 64 ja 65 kohta).

60 Edellä esitetyn perusteella toiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 93/13 3 artiklan 3 kohtaa, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin liitteessä olevan 1 kohdan q alakohdan kanssa, on tulkittava siten, että yhtäältä siinä ei tarkoiteta ehtoa, jonka tarkoituksena tai seurauksena on, että kuluttajalla on perusteltuja syitä uskoa, että hänen on täytettävä sopimus kokonaisuudessaan siinäkin tapauksessa, että hän katsoo, että tietyt suoritukset eivät ole erääntyneet, koska tämä ehto ei muuta kuluttajan oikeudellista asemaa sovellettava kansallinen lainsäädäntö huomioon ottaen, ja että toisaalta siinä tarkoitetaan ehtoa, jonka tarkoituksena tai seurauksena on, että kuluttajan on vaikeampaa nostaa kanteita tuomioistuimessa tai käyttää muita oikeussuojakeinoja, kun jäljellä oleva velan määrä on vahvistettu todistusvoimaisella notaarin vahvistamalla asiakirjalla, minkä vuoksi lainanantaja voi yksipuolisesti ja lopullisesti päättää oikeusriidan.

Kolmas ennakkoratkaisukysymys

61 Kolmannella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii selvittämään, onko direktiivin 93/13 5 artiklaa tulkittava siten, että kyseisessä säännöksessä edellytetään, että elinkeinonharjoittaja toimittaa lisätietoja ehdosta, joka on laadittu selkeästi mutta jonka oikeusvaikutukset voidaan määrittää ainoastaan tulkitsemalla kansallisen oikeuden säännöksiä, joiden osalta oikeuskäytäntö ei ole yhtenäistä.

62 Ensiksi on muistettava, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan vaatimus sopimusehtojen avoimuudesta, josta muistutetaan muun muassa direktiivin 93/13 5 artiklassa, tarkoittaa sen lisäksi, että sopimusehdon on oltava kieliopillisesti kuluttajalle ymmärrettävä, myös sitä, että kuluttajalla on mahdollisuus täsmällisten ja helppotajuisten perusteiden nojalla arvioida, minkälaisia taloudellisia seurauksia siitä hänelle aiheutuu (ks. vastaavasti tuomio 30.4.2014, Kásler ja Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, 75 kohta ja tuomio 9.7.2015, Bucura, C-348/14, ei julkaistu, EU:C:2015:447, 55 kohta).

63 Tässä oikeuskäytännössä edellytetään lähinnä, että velan ja kuluttajan takaisin maksettavan määrän laskentajärjestelmät ovat avoimia ja ymmärrettäviä ja että elinkeinonharjoittajan on annettava tätä varten tarvittavat lisätiedot (ks. vastaavasti tuomio 20.9.2017, Andriciuc ym., C-186/16, EU:C:2017:703, 51 kohta).

64 Kuluttajalle sopimuksesta aiheutuvia taloudellisia seurauksia koskevasta avoimuuden vaatimuksesta unionin tuomioistuin on todennut, että tilanteessa, jossa tarjottavasta palvelusta aiheutuvien kulujen vaihtelumenetelmistä säädetään tietyiltä osiltaan direktiivin 93/13 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuilla pakottavilla laeilla tai asetuksilla tai jos kuluttajalla on näiden säännösten nojalla oikeus päättää sopimus, on olennaista, että elinkeinonharjoittaja ilmoittaa kyseiselle kuluttajalle näistä laeista tai asetuksista (ks. vastaavasti tuomio 26.4.2012, Invitel, C-472/10, EU:C:2012:242, 29 kohta).

65 Lisäksi unionin tuomioistuin totesi toisessa yhteydessä ehdosta, jossa määrätään myyjän kotipaikan valtion oikeuden soveltamisesta, että tämän on lähtökohtaisesti ilmoitettava kuluttajalle sopimusvelvoitteisiin sovellettavasta laista 17.6.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 593/2008 (Rooma I) (EYVL 2008, L 177, s. 6) 6 artiklan 2 kohdan kaltaisista pakottavista säännöksistä; sen mukaan sovellettava laki ei saa johtaa siihen, että kuluttaja menettää hänelle sellaisin säännöksin annetun suojan, joista ei voida sopimuksin poiketa sen lain mukaan, jota lakiviittauksen puuttuessa olisi sovellettu (ks. vastaavasti tuomio 28.7.2016, Verein für Konsumenteninformation, C-191/15, EU:C:2016:612, 69 kohta).

66 Edellä 64 ja 65 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ei kuitenkaan seuraa, että elinkeinonharjoittajalla olisi velvollisuus ilmoittaa kuluttajalle ennen sopimuksen tekemistä myös kuluttajan oman asuinvaltion sisäisen oikeuden yleisistä menettelysäännöksistä, kuten todistustaakan jakautumista koskevista säännöksistä, sekä niihin liittyvästä oikeuskäytännöstä.

67 Pääasiassa ei nimittäin ole kyse sen jäsenvaltion, jossa elinkeinonharjoittajalla on sääntömääräinen kotipaikka, oikeuden soveltamista koskevasta lausekkeesta, kun kuluttaja asuu toisessa jäsenvaltiossa. Tällaisesta tilanteesta on todettava, että direktiivistä 93/13 ilmenee, kuten erityisesti sen viidennessä perustelukappaleessa todetaan, että unionin lainsäätäjä olettaa, että kuluttaja ei tunne muiden kuin oman jäsenvaltionsa tavaroiden kauppaa tai palvelujen tarjontaa koskevia sopimuksia sääntöleviä oikeussäännöksiä.

68 Toisin kuin asiat, joissa annettiin edellä 64 ja 65 kohdassa mainitut tuomiot, pääasia ei koske elinkeinonharjoittajan velvollisuutta ilmoittaa kuluttajalle kansainvälisen yksityisoikeuden pakottavien säännösten olemassaolosta. Se ei myöskään koske elinkeinonharjoittajalle kuuluvaa velvollisuutta ilmoittaa kuluttajalle pakottavista säännöksistä, joiden mukaan kuluttajan maksettavaksi tuleva määrä voi vaihdella ja joilla on tästä syystä välitön oikeusvaikutus kuluttajalle sopimuksesta johtuviin taloudellisiin seurauksiin. Pääasiassa on sitä vastoin kyse kuluttajalle annettavista tiedoista, jotka koskevat todistustaakan jakautumista koskevien yleisten menettelysäännösten olemassaoloa ja niiden tulkintaa oikeuskäytännössä sopimuksen tekoajankohtana.

69 Tällaisessa tilanteessa elinkeinonharjoittajalle asetettava velvollisuus ilmoittaa kuluttajalle yleisistä menettelysäännöistä ja niihin liittyvästä oikeuskäytännöstä ylittäisi sen, mitä elinkeinonharjoittajalta voidaan kohtuudella odottaa avoimuusvaatimuksen osalta.

70 Edellä esitetyn perusteella kolmanteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 93/13 5 artiklaa on tulkittava siten, ettei siinä edellytetä, että elinkeinonharjoittajan on toimitettava lisätietoja ehdosta, joka on laadittu selkeästi mutta jonka oikeusvaikutukset voidaan määrittää ainoastaan tulkitsemalla kansallisen oikeuden säännöksiä, joiden osalta oikeuskäytäntö ei ole yhtenäistä.

Neljäs kysymys

71 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee neljännellä kysymyksellään pääasiallisesti, onko direktiivin 93/13 3 artiklan 3 kohtaa, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin liitteessä olevan 1 kohdan m alakohdan kanssa, tulkittava siten, että se koskee sopimusehtoa, jonka nojalla elinkeinonharjoittaja voi arvioida yksipuolisesti, onko kuluttajan suoritus sopimuksen mukainen.

72 Direktiivin 93/13 liitteessä olevan 1 kohdan m alakohdassa viitataan ehtoihin, joiden tarkoituksena tai seurauksena on oikeuden antaminen elinkeinonharjoittajalle määrittää, ovatko toimitetut tavarat tai palvelut sopimuksen ehtojen mukaisia, tai yksinoikeus tulkita mitä tahansa sopimuksen ehtoa.

73 Kun otetaan huomioon, että myyjänä tai palvelujen suorittajana toimii lähtökohtaisesti elinkeinonharjoittaja, tämän säännöksen on katsottava koskevan sellaisia ehtoja, joiden nojalla elinkeinonharjoittaja voi palvelun tai tavaran toimittamiseen liittyvän valituksen tai riitauttamisen yhteydessä määrittää yksipuolisesti, onko sen oma suoritus sopimuksen mukainen.

74 On nimittäin selvää, että direktiivin 93/13 liitteessä olevan 1 kohdan m alakohdassa ei viitata sopimukseen perustuviin kuluttajan velvoitteisiin vaan ainoastaan elinkeinonharjoittajan velvoitteisiin. Kyseinen säännös ei siten koske ehtoja, joiden perusteella elinkeinonharjoittaja voisi arvioida yksipuolisesti, onko kuluttajan vastasuoritus, joka koostuu velan kuolettamisesta ja siihen liittyvien kulujen maksamisesta, sopimuksen mukainen.

75 Edellä esitetyn perusteella neljänteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 93/13 3 artiklan 3 kohtaa, luettuna yhdessä tämän direktiivin liitteessä olevan 1 kohdan m alakohdan kanssa, on tulkittava siten, ettei se koske sopimusehtoa, jonka nojalla elinkeinonharjoittaja voi arvioida yksipuolisesti, onko kuluttajan suoritus sopimuksen mukainen.

Oikeudenkäyntikulut

76 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 3 artiklan 3 kohtaa, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin liitteessä olevan 1 kohdan q alakohdan kanssa, on tulkittava siten, ettei siinä määritellä yleisesti ja ilman lisätutkimusta kohtuuttomaksi sellaista sopimusehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu ja jonka tarkoituksena tai seurauksena on kääntää todistustaakka kuluttajan vahingoksi.

2) Direktiivin 93/13 3 artiklan 3 kohtaa, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin liitteessä olevan 1 kohdan q alakohdan kanssa, on tulkittava siten, että yhtäältä siinä ei tarkoiteta ehtoa, jonka tarkoituksena tai seurauksena on, että kuluttajalla on perusteltuja syitä uskoa, että hänen on täytettävä sopimus kokonaisuudessaan siinäkin tapauksessa, että hän katsoo, että tietyt suoritukset eivät ole erääntyneet, koska tämä ehto ei muuta kuluttajan oikeudellista asemaa sovellettava kansallinen lainsäädäntö huomioon ottaen, ja että toisaalta siinä tarkoitetaan ehtoa, jonka tarkoituksena tai seurauksena on, että kuluttajan on vaikeampaa nostaa kanteita tuomioistuimessa tai käyttää muita oikeussuojakeinoja, kun jäljellä oleva velan määrä on vahvistettu todistusvoimaisella notaarin vahvistamalla asiakirjalla, minkä vuoksi lainanantaja voi yksipuolisesti ja lopullisesti päättää oikeusriidan.

3) Direktiivin 93/13 5 artiklaa on tulkittava siten, ettei siinä edellytetä, että elinkeinonharjoittajan on toimitettava lisätietoja ehdosta, joka on laadittu selkeästi mutta jonka oikeusvaikutukset voidaan määrittää ainoastaan tulkitsemalla kansallisen oikeuden säännöksiä, joiden osalta oikeuskäytäntö ei ole yhtenäistä.

4) Direktiivin 93/13 3 artiklan 3 kohtaa, luettuna yhdessä tämän direktiivin liitteessä olevan 1 kohdan m alakohdan kanssa, on tulkittava siten, ettei se koske sopimusehtoa, jonka nojalla elinkeinonharjoittaja voi arvioida yksipuolisesti, onko kuluttajan suoritus sopimuksen mukainen.

Allekirjoitukset